

Αξιολόγηση της εκτροφής και απελευθέρωσης λαγών: προϋποθέσεις και τεχνικές

Χ. Σώκος^{1,2*}, Π. Μπίρτσας^{2,3}, Β. Σπύρου⁴, Χ. Ιακωβάκης¹, Χ. Μπιλλίνης¹

¹Εργαστήριο Μικροβιολογίας και Παρασιτολογίας, Τμήμα Κτηνιατρικής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

²Διεύθυνση Έρευνας και Τεκμηρίωσης, Κτηνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας & Θράκης

³Εργαστήριο Άγριας Πανίδας, Τμήμα Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, ΤΕΙ Λάρισας

⁴Εργαστήριο Λοιμωδών Νοσημάτων, Τμήμα Ζωικής Παραγωγής, ΤΕΙ Λάρισας

Περίληψη

Οι προς απελευθέρωση λαγοί μπορεί να αποκτώνται από εντατική ή εκτατική εκτροφή ή από μεταφορά άγριων λαγών. Αυτό συνεπάγεται διαφορετικό κόστος αλλά και διαφορετική ικανότητα επιβίωσης. Η επιβίωση στη φύση είναι πολύ μικρή για τους εντατικά εκτρεφόμενους λαγούς, βελτιώνεται για τους εκτατικά εκτρεφόμενους λαγούς και αυξάνεται ακόμα περισσότερο για τους μεταφερόμενους άγριους λαγούς. Σε κάθε περίπτωση η πρακτική της απελευθέρωσης λαγών βρέθηκε να έχει ελάχιστα ανταποδοτικά οφέλη ως προς το κόστος. Στις περιοχές όπου εφαρμόστηκαν απελευθερώσεις δεν αυξάνεται σοβαρά ο πληθυσμός και η κυνηγετική κάρπωση. Οι κίνδυνοι γενετικής υποβάθμισης και μετάδοσης παθογόνων μικροοργανισμών στους άγριους πληθυσμούς είναι πιθανοί.

Εισαγωγή

Η εκτροφή του λαγού δεν ενδείκνυται ως οικονομικά συμφέρουσα επένδυση για την παραγωγή κρέατος (Tume, 2000). Ωστόσο, η υψηλή ζήτηση για τη θήρα του λαγού είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση των προσπαθειών για την αύξηση των πληθυσμών του είδους με την εκτροφή και την απελευθέρωση του (Misiorowska και Wasilewski, 2012). Τις απελευθερώσεις λαγού υποστηρίζουν μερικοί κυνηγοί θεωρώντας πως αποτελεί την εύκολη λύση για την αύξηση των πληθυσμών του. Οι εκτροφείς, εκμεταλλευόμενοι το γεγονός αυτό, αναπτύσσουν την εκτροφή του λαγού ως μια επιχείρηση ζωικής παραγωγής (Tume, 2000). Από την άλλη, οι θηραματολόγοι, εδώ και αρκετές δεκαετίες ανησυχούν για τις επιπτώσεις των απελευθερώσεων του λαγού στη φύση.

Οι απελευθερώσεις λαγών πραγματοποιούνται κυρίως στα κράτη της Νότιας και Ανατολικής Ευρώπης και ανέρχονται σε μερικές εκατοντάδες χιλιάδες άτομα κάθε έτος (Dematteis και Tizzani, 2005). Στην Ελλάδα οι απελευθερώσεις εκτρεφόμενων λαγών είχαν ευρεία εφαρμογή κατά τη δεκαετία του 1990. Στη συνέχεια, η αρμόδια Δασική Υπηρεσία αναθεώρησε τη σκοπιμότητα των απελευθερώσεων και δεν ενέκρινε στους προϋπολογισμούς των κυνηγετικών οργανώσεων δαπάνες που αφορούσαν την αγορά λαγών. Από το 2008 οι δαπάνες αυτές μπορούν και πάλι να εγκριθούν εφόσον έχουν τηρηθεί μερικές προϋποθέσεις που περιγράφονται σε σχετική Υπουργική Απόφαση (Υ.Α. 98161/4136/29-9-2008/Υ.Α.Α.Τ.), με αποτέλεσμα σήμερα να εκτρέφονται και να απελευθερώνονται μερικές χιλιάδες λαγών.

Εικόνα 1. Εντατική εκτροφή σε κλουβιά (μεγαλύτερη παραγωγή αλλά μικρή επιβίωση)

Σκοπιμότητα της απελευθέρωσης

Στις περιοχές όπου εφαρμόστηκαν απελευθερώσεις δεν αυξάνεται σοβαρά ο πληθυσμός και η κυνηγετική κάρπωση, κυρίως λόγω μικρής επιβίωσης των απελευθερωμένων ζώων (Σχήμα 1).

Η τιμή αγοράς ενός εκτρεφόμενου λαγού ξεπερνά τα 100€. Η απελευθέρωση 30 λαγών θα κοστίσει τουλάχιστον 3.000€. Σύμφωνα με έρευνες εκτιμάται πως στην καλύτερη περίπτωση από τους 30 λαγούς θα επιβιώσουν οι πέντε για λίγους μήνες. Άρα, ο κάθε λαγός που θα επιβιώσει για λίγους μήνες θα κοστίσει τουλάχιστον 600€. Οι λαγοί αυτοί επίσης, λόγω του στρες που θα υποστούν από την αλλαγή περιβάλλοντος, θα εμφανίσουν μικρή αναπαραγωγική ικανότητα οπότε το τελικό αποτέλεσμα αναμένεται να είναι μικρό.

Οι απελευθερώσεις λαγών επομένως, είναι κατάλληλες μόνο στις περιοχές που έχει μειωθεί σοβαρά ο άγριος πληθυσμός και έχει βρεθεί και αντιμετωπιστεί η αιτία που προκάλεσε τη μείωση αυτή. Η περίπτωση αυτή όμως είναι πολύ σπάνια, ο λαγός έχει την ικανότητα να διατηρεί έστω μικρούς πληθυσμούς και να αποικίζει περιοχές.

Εικόνα 2. Εκτατική εκτροφή σε περιφράξεις (μικρή παραγωγή και μέτρια επιβίωση)

Εικόνα 3. Σύλληψη και μεταφορά άγριων λαγών (μεγάλο κόστος και ικανοποιητική επιβίωση)

Σχήμα 1. Μέση θνησιμότητα % των λαγών 3 μήνες μετά την απελευθέρωση ανάλογα με την προέλευση (εντατική ή εκτατική εκτροφή ή μεταφορά άγριων λαγών)

Εικόνα 4. Κλουβιά μεταφορές

Εικόνα 5. Αιμοζήτηση

Ζητήματα γενετικής και παθολογίας στις απελευθερώσεις λαγών

Ο λαγός είναι είδος της άγριας πανίδας, συνεπώς η γενετική ποικιλότητα και η εξελικτική διαδικασία είναι θέματα της νομοθεσίας και των στρατηγικών για τη διατήρηση της φύσης. Σύμφωνα με τη Σύμβαση για τη Διατήρηση της Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικοτόπων (Βέρνη 1979) πρέπει να αποφεύγεται η επιλογή και ενίσχυση γνωρισμάτων τα οποία δεν είναι αντιπροσωπευτικά του άγριου πληθυσμού των ειδών. Συνεπώς η εκτροφή και απελευθέρωση λαγών πρέπει να γίνεται με τρόπο που να εξασφαλίζεται ότι στον άγριο πληθυσμό δεν θα εισαχθούν γονίδια που δεν παρατηρούνται στην περιοχή, αλλά και δεν θα επηρεαστεί η εξέλιξη του είδους.

Για το λαγό στην Ελλάδα έχουν εντοπιστεί γενετικές διαφορές μεταξύ γεωγραφικών περιοχών (Kasapidis et al., 2005). Προτείνεται λοιπόν να καθοριστούν οι Σημαντικές Εξελικτικές Μονάδες, δηλαδή γεωγραφικές περιοχές στις οποίες δεν πρέπει να γίνεται εισαγωγή γενετικού υλικού από άλλες περιοχές της χώρας (Kasapidis et al., 2005). Για παράδειγμα είναι πιθανό στη Δυτική Ελλάδα οι λαγοί να έχουν προσαρμοστεί στις δυσμενείς συνθήκες της υγρασίας σε αντίθεση με τους λαγούς της Νοτιοανατολικής Ελλάδας που αντέχουν περισσότερο στην ξηρασία. Έτσι η Δυτική Ελλάδα πρέπει να οριστεί ως διαφορετική Εξελικτική Μονάδα από αυτή της Ανατολικής Ελλάδας και λαγοί δεν πρέπει να μεταφέρονται και να απελευθερώνονται από τη μία περιοχή στην άλλη.

Ο υγειονομικός έλεγχος πρέπει να περιλαμβάνει εργαστηριακούς ελέγχους των ζώων για αιμορραγική νόσο, ψευδοφυματίωση, παστεριδίαση, κοκκιδίαση, τοξοπλάσμωση και άλλα νοσήματα που αποδεδειγμένα μπορούν να προκαλέσουν σοβαρές απώλειες στον άγριο πληθυσμό του λαγού, αλλά και τον άνθρωπο και τα αγροτικά ζώα (Wibbelt και Frölich, 2005). Επιπρόσθετα, πρέπει να καθοριστούν ποια είναι τα παθογόνα και το φορτίο όπου καθιστούν ένα λαγό ακατάλληλο προς απελευθέρωση. Οι γεννήτορες πρέπει να προέρχονται από τη γηγενή πανίδα κάθε Εξελικτικής Μονάδας και τα εκτροφεία να πιστοποιούνται για αυτό. Τα πιστοποιητικά υγειονομικού και γενετικού ελέγχου πρέπει να εκδίδονται μέσω της Δασικής Υπηρεσίας, η οποία θα είναι υπεύθυνη για τη δειγματοληψία και την επιλογή των Εργαστηρίων.

Βιβλιογραφία

- Dematteis, A., Tizzani, P., 2005. Ripopolamenti di lepree: aspetti gestionali economici ed ecologici. Centro Ricerche Gestione della Fauna Selvatica – Fondazione Universitaria Sampedre (Cuneo).
- Misiorowska, M., Wasilewski, M., 2012. Survival and causes of death among released brown hares (*Lepus europaeus* Pallas, 1778) in Central Poland. Acta Theriol (υπό εκτύπωση).
- Kasapidis, P., et al. 2005. The shaping of mitochondrial DNA phylogeographic patterns of the brown hare (*Lepus europaeus*) under the combined influence of Late Pleistocene climatic fluctuations and anthropogenic translocations. Molecular Phylogenetics and Evolution 34, 55–66.
- Tume, L., 2000. Farming European Brown Hare. Rural Industries Research and Development Corporation. Publication No. 00/75. Department of Primary Industries Australia 34pp.
- Wibbelt, G., Frölich, K., 2005. Infectious diseases in European brown hare (*Lepus europaeus*). Wildlife Biology in Practice 1, 86–93.